

بررسی تاثیر کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی

ابوالفضل غلامحسینی^۱، محمد خطیری^{۲*} و محسن ترابیان^۳

^۱ کارشناسی ارشد حسابداری، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران.

^۲ گروه حسابداری، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران (نویسنده مسئول).

mohamadkhatiri@yahoo.com

^۳ گروه ریاضی و آمار، واحد تاکستان، دانشگاه آزاد اسلامی، تاکستان، ایران.

چکیده

مطالعه حاضر به بررسی تاثیر کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است که طرح آن از نوع تجربی و با استفاده از رویکرد پس‌رویدادی است. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، از رگرسیون خطی چند گانه که مبتنی بر داده‌های پانل و ترکیبی از سری‌های مقطعی و زمانی بوده، استفاده شده است که با استفاده از روش‌های آماری و اقتصادسنجی به بررسی تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته پرداخت. در گام بعد؛ به منظور یافتن پاسخ سؤالات طرح شده؛ اطلاعات ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که برای یک قلمروی ده ساله (از ابتدای سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۹) انتخاب شده بودند، استخراج و آزمون‌های آماری لازم بر روی آنان صورت گرفت. یافته‌های پژوهش بیان داشت که گزارشگری مالی بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد، کیفیت سود بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری نداشته و کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی؛ تأثیر معناداری ندارد.

واژه‌های کلیدی: کیفیت سود، کیفیت گزارشگری مالی، اهرم مالی.

۱- مقدمه

هدف یک شرکت، حداکثرسازی ثروت سهام‌داران است. برای اندازه‌گیری ثروت سهام‌داران از ارزش بازار سهام استفاده می‌شود. ارزش بازار سهام از طریق تنزیل بازده‌های آتی سهام به نرخ بازده مورد توقع سهام‌داران به دست می‌آید. هر چه نرخ بازده مورد توقع کمتر باشد با ثابت بودن سایر عوامل، قیمت بازار سهام افزایش می‌یابد و بالعکس. در اینجا این مطلب عنوان می‌شود که هدف حداکثرسازی ارزش کل بازار شرکت که متشکل از مجموع ارزش بازار سهام و بدهی‌ها است با هدف حداکثرسازی ارزش سهام یکسان است. قبل از این باید دید که کل ارزش بازار شرکت چگونه محاسبه می‌شود. از طرفی اهرم مالی، نسبت ارزش کل بدهی به کل دارایی یا ارزش به ازای بدهی به کل ارزش بازار شرکت می‌باشد. در اینجا منظور از کل دارایی‌ها، ارزش دفتری دارایی‌ها می‌باشد. اگر چه ارزش بازار به طور روز افزون در تئوری پیشرفته مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد اما عامل اهرمی همچنان بر اساس ارزش دفتری حسابداری تعریف و تعیین می‌گردد. نسبت اهرمی معیاری برای اندازه‌گیری ساختار سرمایه می‌باشد که چقدر در این ساختار سرمایه از بدهی استفاده شده است. به شرکتی که از این اهرم استفاده کند (بدهی داشته باشد) شرکت اهرمی و شرکتی که از اهرم استفاده نکند (بدهی نداشته باشد) شرکت غیر اهرمی نامیده می‌شود. از جمله نخستین تحقیق‌های انجام شده در زمینه اهرم مالی، تحقیق دیوید دوراند^۱ (۱۹۵۲) می‌باشد. بعد از آن در سال ۱۹۵۸ مقاله‌ای توسط دو تن از اساتید مالی یعنی مودیگلیانی و میلر^۲ منتشر شد که به دلیل نظریه تازه‌ای که در زمینه اهرم مالی ارائه داده بود، سرآغاز مباحث گسترده‌ای گردید (روانشاد، ۱۳۹۳).

بیان مساله

استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی شرکت‌ها، برای تصمیم‌گیری در زمینه خرید، فروش، ارزیابی عملکرد مدیران و دیگر تصمیم‌های اقتصادی مهم، به اطلاعات مالی باکیفیت نیاز دارند. به‌طور کلی، سرمایه‌گذاران زمانی در یک واحد اقتصادی سرمایه‌گذاری می‌کنند که نخست درباره آن اطلاعات کافی داشته باشند و دوم، به این اطلاعات اطمینان کنند. از طرفی با توجه به اینکه صورت‌های مالی، اطلاعات با ارزشی را برای گروه‌های برون‌سازمانی فراهم می‌کند، اتکای شدید بر ارقام حسابداری و به‌ویژه سود، انگیزه‌های قدرتمندی را برای مدیران فراهم می‌کند تا به نفع خودشان اقدام به دست‌کاری سود کنند. این امر موجب می‌شود، استفاده‌کنندگان به اطلاعات غلطی دست یابند و بر اساس آن تصمیم‌های نادرستی اتخاذ کنند. از سوی دیگر یکی از اطلاعاتی که سرمایه‌گذاران هنگام تصمیم‌گیری در خصوص خرید و فروش سرمایه‌گذاری به آن توجه می‌کنند میزان کیفیت سود به‌وسیله شرکت است. یکی از مهم‌ترین و محوری‌ترین ارقام حسابداری، سود حسابداری است که مبنای بسیاری از الگوهای تصمیم‌گیری به شمار می‌رود. سود حسابداری تا حدی تأثیرگذار است که در محور هرگونه بحث و اظهارنظر حسابداری مشاهده می‌شود. ولی باید به این نکته توجه شود که سود به عنوان مهم‌ترین منبع اطلاعاتی، ممکن است منعکس‌کننده عملکرد واقعی شرکت‌ها و مدیریت آنان نباشد؛ زیرا به دلیل قابلیت انعطاف ذاتی استانداردهای حسابداری، تفسیر و به‌کارگیری روش‌های حسابداری در بسیاری از موارد، تابع قضاوت و اعمال نظر مدیران می‌شود؛ از این رو باید علاوه بر کمیت سود به کیفیت سود نیز توجه شود. کیفیت سود یکی از واژگان حسابداری بوده که هیچ‌گونه اتفاق نظری در خصوص تعریف آن وجود ندارد. کیفیت سود را به‌عنوان نزدیکی سود گزارش شده حسابداری به سود اقتصادی تعریف می‌کنند. یکی از روش‌هایی که مدیران شرکت‌های درمانده مالی و ورشکسته ممکن است برای مخفی کردن عملکرد ضعیف خود به‌قصد کسب فرصت و به تأخیر انداختن ورشکستگی از آن استفاده کنند، دست‌کاری افزایشی سود حسابداری است. این کار قابلیت اتکای سود حسابداری را کاهش می‌دهد و در نتیجه موجب کاهش کیفیت سود می‌شود. همان‌طور که می‌دانیم استانداردهای حسابداری

¹ David Durand

² Modigliani & Miller

حداقل‌هایی را جهت افشای اطلاعات شرکت مقرر نموده است. علاوه بر آن بورس اوراق بهادار نیز با هدف حمایت از سرمایه‌گذاران و شفافیت بازار، شرکت‌ها را به افشای اطلاعات بیشتری نسبت به آنچه در استانداردهای حسابداری مقرر نموده است. از آنجا که سهم عمده‌ای از مبادلات اوراق بهادار، به خرید و فروش سهام شرکت‌ها اختصاص دارد و تحت تأثیر ارقام و اطلاعات حسابداری است، توجه سرمایه‌گذاران و سایرین به کیفیت گزارشگری مالی، امری ضروری است. هم‌چنین، گزارشگری مالی باید اطلاعات مربوط و قابل‌اتکا را در اختیار استفاده‌کنندگان قرار دهد تا در مدل‌های تصمیم‌گیری آن‌ها مورد استفاده واقع شود. حال این سوال مطرح می‌شود که آیا گزارشگری مالی موجود، اطلاعات موردنیاز و باکیفیت بالا را برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان فراهم می‌آورد یا خیر؟ بنابراین از جمله دغدغه‌های اصلی نهادهای تدوین‌کننده قوانین و مدیریت مسئله کیفیت اطلاعات ارائه‌شده از طرف شرکت به سهام‌داران و بستانکاران و سایرین است (تران، ۲۰۲۲). بر اساس طرح این مبانی نظری؛ این سؤال بوجود می‌آید که آیا اهرم مالی؛ تعدیل‌کننده رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی است؟

مروری بر پیشینه پژوهش

مطالعات داخلی

موسوی عدل (۱۴۰۰) به بررسی رابطه گزارشگری مالی تلفیقی با کیفیت سود با نقش تعدیل‌گری هزینه‌های نمایندگی پرداخت. در این تحقیق تعداد شرکت‌های بررسی شده تعداد ۱۴۸ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ می‌باشد که اطلاعات مربوط به متغیرها در اکسل جمع‌آوری شده و با نرم افزار آماری استاتا با رویکرد رگرسیون چند متغیره مورد آزمون قرار گرفتند که نتایج نشان داد: بین گزارشگری مالی تلفیقی و کیفیت سود رابطه معکوس معناداری وجود دارد و بین گزارشگری مالی تلفیقی و کیفیت سود با نقش تعدیل‌گری هزینه‌های نمایندگی رابطه مستقیم معناداری وجود دارد.

نوروزی (۱۳۹۹) به بررسی تاثیر کیفیت افشا و کیفیت گزارشگری مالی بر کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. برای بررسی این موضوع از اطلاعات ۱۱۳ شرکت از شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران در طی سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۳۹۶ استفاده شده است و برای تجزیه و تحلیل این اطلاعات از نرم‌افزار اقتصادسنجی Eviews نسخه نهم استفاده شده است. نتایج بیانگر تایید هر دو فرضیه این تحقیق بوده‌اند. بر اساس فرضیه اول این پژوهش کیفیت افشا به صورت مثبت بر کیفیت سود تاثیرگذار است و بر اساس فرضیه دوم این پژوهش کیفیت گزارشگری مالی به صورت منفی بر کیفیت سود تاثیرگذار است.

احمدی لیوانی (۱۳۹۹) به بررسی رابطه خوانایی گزارشگری مالی و هزینه سرمایه: نقش تعدیلی کیفیت سود پرداخت. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از اطلاعات مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی بین سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ استفاده شده است، به طوری که پس از اعمال محدودیت‌های موردنظر در این پژوهش، نمونه نهایی متشکل از ۱۱۴ شرکت انتخاب گردید. پس از اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش از تجزیه تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره، برای آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده شد. آزمون فرضیه‌ها نیز با استفاده از نرم‌افزار اقتصادسنجی Eviews و تکنیک‌های آماری داده‌های تلفیقی صورت پذیرفته است. نتایج حاصل از آزمون‌های آماری پژوهش نشان می‌دهد که خوانایی گزارشگری مالی منجر به کاهش هزینه سرمایه می‌گردد. علاوه بر این، در شرکت‌هایی با کیفیت سود بیشتر، تاثیر منفی خوانایی گزارشگری مالی بر هزینه سرمایه به مراتب بیشتر است.

ملک‌آرا (۱۳۹۸) به بررسی رابطه خوانایی گزارشگری مالی بر هزینه سرمایه با نقش تعدیلگر کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخت. در این پژوهش با استفاده از تکنیک نمونه‌گیری به روش حذف سیستماتیک تعداد ۱۰۴ شرکت‌های نمونه طی سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۳۹۷ انتخاب شدند. آزمون

³ Trun

فرضیه‌ها با استفاده از الگوی رگرسیون داده‌های ترکیبی که تلفیقی از داده‌های مقطعی و سری زمانی هستند انجام شد. نتایج حاصل از فرضیه‌های پژوهش نشان داد که بین خوانایی گزارشگری مالی و هزینه سرمایه رابطه معناداری وجود دارد و کیفیت سود رابطه بین خوانایی گزارشگری مالی و هزینه سرمایه را تعدیل کننده می‌کند.

بزی (۱۳۹۷) به بررسی تاثیر بیش اطمینانی مدیریت بر کیفیت سود و گزارشگری مالی پرداخت. وی بیان داشت مدیران بیش اطمینان درباره توانایی‌های خود، از جمله قدرت پیش‌بینی، ادراک اطلاعاتی و دانش خود، اغراق می‌کنند که این موضوع موجب دستکاری صورت‌های مالی می‌شوند. همچنین، مدیران بیش اطمینان با استفاده از ساز و کار تخمین بیش از واقع توانایی و مهارت خود بدون مقایسه با دیگران، بیشتر بر دقیق بودن ارزیابی خود تاکید دارند که این موضوع در نهایت موجب کاهش کیفیت سود می‌شود.

مطالعات خارجی

تران (۲۰۲۲) به بررسی تاثیر کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی پرداخت. وی دریافت که کیفیت گزارشگری مالی بر اهرم مالی تأثیر معناداری دارد، کیفیت سود بر اهرم مالی تأثیر معناداری دارد و کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی؛ تأثیر معناداری دارد.

سونی و بهادری^۴ (۲۰۲۱) به بررسی اثر کیفیت گزارشگری مالی بر سیاست تقسیم سود و کیفیت سود پرداختند. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۵۴ شرکت برای یک دوره ده ساله از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۴ است. نتایج نشان می‌دهد که کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معکوس و معناداری بر سیاست تقسیم سود دارد.

مک نیکولز^۵ (۲۰۲۰) به بررسی تاثیر کیفیت سود بر رابطه بین سهولت خوانایی گزارشگری مالی و هزینه سرمایه پرداخت. بدین منظور تعداد ۱۷۸ شرکت برای بازه زمانی ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۲ انتخاب گردید. برای سنجش متغیر خوانایی گزارشگری مالی از شاخص فوب استفاده شده و برای آزمون فرضیه‌ها نیز از آزمون رگرسیون چند متغیره بهره گرفته شد. نتایج پژوهش نشان داد بین سهولت خوانایی گزارشگری مالی و هزینه سرمایه در شرکت‌های بورسی رابطه منفی معناداری وجود دارد. همچنین نتایج بیانگر این است که کیفیت سود می‌تواند نقش تعدیلگر در رابطه بین خوانایی گزارشگری مالی با مدیریت سود را تبیین نماید.

هوانگ و همکاران^۶ (۲۰۱۹) به بررسی رابطه تجربه مدیر عامل و کیفیت گزارشگری مالی با پیش‌بینی سود توسط مدیریت پرداختند. آنان نتیجه گرفتند که بورس اوراق بهادار به عنوان مکانی برای شکل‌دهی جریان تأمین مالی و سرمایه‌گذاری نقش عمده‌ای را در افزایش تولید کشور دارا است و از این طریق در راستای پیشرفت کشور از اهمیتی حیاتی برخوردار است. اما مسأله مهم در این زمینه شکل‌دهی درست این جریان توسط نیروهای موجود در بازار است، که این خود منوط به آن می‌باشد که پروژه‌هایی با حداکثر بازده توسط سرمایه‌گذاران شناسایی گردد. تصمیم‌گیری برای شناسایی چنین پروژه‌هایی همواره مستلزم استفاده از اطلاعاتی قابل اتکاء و مربوط به منظور استفاده در مدل‌های تصمیم‌گیری می‌باشد. برای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل بازار سرمایه، این اطلاعات تنها زمانی موثر هستند که دارای کیفیت باشند. زمانی که بازارهای سرمایه در ابتدای سال ۲۰۰۰ به اوج خود رسیدند، ورشکستگی و رسوائی پاره‌ای از شرکتها به تدریج اعتماد سرمایه‌گذاران را نسبت به مسئولیت گزارش‌دهی اطلاعات ضعیف کرد و موضوع اعتماد عمومی به کیفیت اطلاعات گزارش شده مطرح شد. لذا این مسئله سبب شد که شفافیت اطلاعات در فرآیند گزارشگری مالی مورد توجه عمیق مجامع حرفه‌ای قرار گیرد. تران و همکاران^۷ (۲۰۱۸) به بررسی رابطه کیفیت حسابرسی با کیفیت سود و کیفیت گزارشگری مالی پرداختند.

⁴ Sony & Bhaduri

⁵ McNichols

⁶ Huang et al

⁷ Tran et al

آنان نتیجه گرفتند که موضوع تاخیر در انتشار صورت‌های مالی سالانه حسابرسی شده موضوع مهمی است ولی پژوهش‌های اندکی در این زمینه صورت گرفته است. بهنگام بودن اطلاعات ویژگی پشتیبانی‌کننده‌ای برای مربوط بودن اطلاعات است. اطلاعاتی که در دوره‌های زمانی مشخص شده توسط بازار سرمایه، از طرف شرکت‌ها منتشر می‌گردد، مهمترین عامل مؤثر بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران می باشد اما از آن جایی که این اطلاعات در صورتی مؤثر هستند که در زمان مناسب گزارش شوند، به زمان گزارش آن‌ها توجه بسیاری شده است. زمان ارائه اطلاعات یک رابطه دو طرفه از مقررات و ضوابط انتشار اطلاعات توسط بازار سرمایه و ویژگی‌های شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می‌باشد. گزارش‌های مالی، ستانده سیستم حسابداری محسوب می‌شوند که از اهداف عمده آنها، فراهم آوردن اطلاعات لازم برای ارزیابی عملکرد شرکت است. سود گزارش شده از اقلام صورت‌های مالی است که برای این منظور مورد توجه قرار می‌گیرد. نکته حائز اهمیت، توجه به این است که سود متشکل از اقلام نقدی و تعهدی است و اقلام تعهدی سود تا حدود زیادی در کنترل مدیران هستند و آنها می‌توانند برای بهتر جلوه دادن عملکرد شرکت و افزایش قابلیت پیش‌بینی سودهای آینده از طریق اقلام تعهدی، سود را مدیریت کنند.

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه اول: کیفیت گزارشگری مالی بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد.
- فرضیه دوم: کیفیت سود بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد.
- فرضیه سوم: کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی؛ تأثیر معناداری دارد.

مدل پژوهش

جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش، از مدل‌های رگرسیونی زیر بهره خواهیم گرفت.

$$\beta_4 FSIZE_{it} + \beta_5 MTB_{it} + \beta_6 TANG_{it} + \beta_7 FA_{it} + \varepsilon_{it} \beta_3 AIQ * EQ_{it} + \beta_2 EQ_{it} + LEV_{it} = \beta_0 + \beta_1 AIQ_{it} +$$

متغیرهای پژوهش و شیوه ارزیابی آنان

*متغیر مستقل

کیفیت گزارشگری مالی

در پژوهش حاضر، برای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی، طبق رابطه (۱) از مدل دیچف و دیچو (۲۰۰۲) و فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) استفاده می‌شود. بر اساس این رویکرد، کیفیت گزارشگری مالی در وهله نخست توسط کیفیت اقلام تعهدی تعیین می‌شود؛ زیرا سود حسابداری را می‌توان به عنوان جمع جریان‌های نقدی عملیاتی و اقلام تعهدی بازنمایی کرد. چنین تصویری وجود دارد که اقلام تعهدی حسابداری، جریان‌های نقدی عملیاتی آتی را پیش‌بینی می‌کنند و جریان‌های نقدی جاری و یا بازگشت جریان‌های نقدی گذشته را منعکس می‌نمایند. خطای اندازه‌گیری در تعیین اقلام تعهدی می‌تواند توانایی اقلام تعهدی را برای پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی یا انعکاس جریان‌های نقدی گذشته و حال بصورت بالقوه تحریف نماید.

$$TCA_{i,t} = b_0 + b_1 CF_{i,t-1} + b_2 CF_{i,t} + b_3 CF_{i,t+1} + b_4 DREV_{i,t} + b_5 PPE_{i,t} + e_0 \quad (1)$$

که در رابطه فوق:

TCA_{it}: جمع اقلام تعهدی جاری شرکت *i* در سال *t*,

CF_{it-1}: جریان‌های نقدی شرکت *i* در سال *t-1*,

CF_{it}: جریان‌های نقدی شرکت *i* در سال *t*,

C_{it+1}: جریان‌های نقدی شرکت *i* در سال *t+1*,

ΔREV_{it}: تغییر در درآمد فروش شرکت *i* در سال *t* نسبت به سال *t-1*,

PPE_{it}: ارزش ناخالص (بهای تمام شده) اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات شرکت *i* در سال *t* می‌باشد.

جمع اقلام تعهدی جاری (TCA) از رابطه (۲) بدست می‌آید.

$$TCA_{i,t} = DCA_{i,t} - DCL_{i,t} - DCASH_{i,t} + DSTDEBT_{i,t} \quad (2)$$

ΔCA_{it} : تغییر در دارایی‌های جاری شرکت t در سال $t-1$ نسبت به سال $t-1$.

ΔCL_{it} : تغییر در بدهی‌های جاری شرکت t در سال $t-1$ نسبت به سال $t-1$.

$\Delta CASH_{it}$: تغییر در موجودی نقد شرکت t در سال $t-1$ نسبت به سال $t-1$ و

$\Delta STDEBT_{it}$: تغییر در تسهیلات مالی دریافتی کوتاه‌مدت شرکت t در سال $t-1$ نسبت به سال $t-1$ می‌باشد.

جریان‌های نقدی شرکت t در سال t ($CF_{i,t}$) نیز از رابطه (۳) به دست می‌آید.

رابطه (۳)

$$CF_{i,t} = NIBE_{i,t} - TCA_{i,t} + DEPN_{i,t}$$

که در رابطه فوق:

$NIBE_{it}$: سود خالص قبل از ارقام غیرمترقبه شرکت t در سال t .

TCA_{it} : جمع ارقام تعهدی جاری شرکت t در سال t و

$DEPN_{it}$: هزینه‌های استهلاک شرکت t در سال t می‌باشد.

بر اساس رابطه (۱)، اگر کیفیت ارقام تعهدی بالا باشد، آنگاه ارقام تعهدی می‌تواند عمده تغییر در جریان‌های نقدی جاری، گذشته و آینده را منعکس نماید و در نتیجه باقیمانده خاص شرکت (\mathcal{E}_{it}) در رابطه (۱) مبنای کیفیت گزارشگری مالی مورد استفاده در این پژوهش را شکل می‌دهد. به صورت مشخص، شاخص کیفیت گزارشگری مالی بعنوان معکوس مربع باقیمانده‌های شرکت t تعریف می‌شود. هر قدر مربع باقیمانده‌ها بالاتر باشد، به نشانه ارقام تعهدی ضعیف‌تر و کیفیت گزارشگری مالی بالاتر تعبیر می‌شود. پس می‌توان شاخص کیفیت گزارشگری مالی را در پژوهش بصورت زیر تعریف نمود:

$$AIQ = \frac{1}{e^2}$$

*متغیر وابسته

اهرم مالی

اهرم مالی از رابطه زیر بدست می‌آید.

$$LEV = \frac{\text{کل بدهی‌ها}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

*متغیر تعدیلگر

کیفیت سود

جونز^۸ در مدلی که سال ۱۹۹۱ برای بررسی کیفیت سود در واحدهای تجاری ارائه کرد، فرض کرد که ارقام تعهدی غیر اختیاری در طول زمان ثابت هستند. در این مدل که سعی در تفکیک ارقام تعهدی اختیاری و غیر اختیاری دارد، سعی شده است که تأثیر شرایط اقتصادی یک واحد تجاری بر ارقام تعهدی برای یک دوره زمانی مشخص که به دوره رویداد معروف است، با متغیرهای فروش و اموال و ماشین‌آلات و تجهیزات به شرح زیر برآورد شود:

$$\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \alpha_1 \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

در این رابطه:

TA : معرف مجموع ارقام تعهدی، A : مجموع دارایی‌ها، ΔREV : تغییر درآمد فروش، PPE : اموال و ماشین‌آلات و تجهیزات و ε : باقیمانده مدل رگرسیونی و بنایی در جهت سنجش کیفیت سود است.

*متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت

⁸ Jones

اندازه شرکت عبارت است از لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌های شرکت در پایان سال.

سودآوری

سودآوری از رابطه زیر بدست می‌آید.

$$MTB = \frac{\text{ارزش بازار حقوق صاحبان سهام}}{\text{حقوق صاحبان سهام عادی}}$$

نسبت دارایی‌های مشهود

نسبت دارایی‌های مشهود از رابطه زیر بدست می‌آید.

$$TANG = \frac{\text{دارایی‌های مشهود}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

نسبت دارایی‌های ثابت

نسبت دارایی‌های ثابت از رابطه زیر بدست می‌آید.

$$FA = \frac{\text{دارایی‌های ثابت}}{\text{کل دارایی‌ها}}$$

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی است که طرح آن از نوع تجربی و با استفاده از رویکرد پس‌رویدادی است. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش، از رگرسیون خطی چند گانه که مبتنی بر داده‌های پانل و ترکیبی از سری‌های مقطعی و زمانی بوده، استفاده شده است که با استفاده از روش‌های آماری و اقتصادسنجی به بررسی تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته می‌پردازد. در ابتدا با رجوع به بانک‌های اطلاعاتی نظیر پایان‌نامه‌ها، مقالات و پژوهش‌های مشابه، ادبیات مورد نیاز در جهت نگارش مبانی نظری و پیشینه پژوهش، گردآوری می‌گردد. در ادامه، اطلاعات بانک‌های مورد بررسی انتخاب شده بعنوان نمونه آماری، که اطلاعات آنها، به صورت بانک‌های اطلاعاتی بر روی لوح‌های فشرده موجود بوده و تحت نظارت و بررسی نهادهای مسئول می‌باشند، از طریق مراجعه به صورت‌های مالی حسابرسی شده و نرم‌افزار ره‌آورد نوین گردآوری خواهد شد. مرحله مربوط به تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه‌ها، بواسطه آنکه نشان دهنده تلاش‌ها و زحمات گذشته می‌باشد، مهمترین بخش در یک پژوهش علمی است. آنچه که در این بخش، اهمیت خود را نشان می‌دهد، این مطلب می‌باشد که پژوهشگر می‌بایست اطلاعات و داده‌ها را در مسیر هدف پژوهش، پاسخگویی به سوالات و ارزیابی فرضیه‌ها، مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. در پژوهش حاضر، برای تحلیل داده‌های مربوطه، از آزمون‌های متفاوتی استفاده خواهد شد که می‌توان به شاخص‌های توصیفی در بخش آمار توصیفی و آزمون‌های آماری در بخش آمار استنباطی اشاره نمود. بطور کلی روش‌ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر بشرح زیر تشریح می‌گردد.

❖ انجام آمار توصیفی (جهت بررسی وضعیت عمومی و نمایش عمومی وضعیت متغیرها بر اساس شاخص‌های پراکندگی).

❖ آزمون جاک برا (بررسی نرمال بودن جملات خطای مدل آزمون فرضیه‌ها).

❖ آزمون نبود همخطی (بررسی نبود همخطی میان متغیرهای مستقل و کنترلی بر اساس شاخص‌های تلورانس و عامل تورم واریانس).

❖ آزمون نبود واریانس ناهمسانی (برای بررسی همسانی واریانس‌ها با استفاده از آزمون وایت).

❖ آزمون چاو (برای بررسی انتخاب داده‌های تابلویی در برابر داده‌های تلفیقی).

❖ آزمون هاسمن (برای بررسی انتخاب روش اثرات ثابت در برابر اثرات تصادفی).

❖ انجام رگرسیون چند گانه.

جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه آماری در این پژوهش، شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدای سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۹ به مدت ده سال می‌باشد. برای حصول به نمونه آماری مطلوب از روش غربالگری استفاده شده و جامعه آماری با استفاده از محدودیت‌های زیر تعدیل شده است:

۴۹۸	کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۹
(۸۰)	عدم منتهی شدن سال مالی منتهی به پایان اسفند ماه هر سال.
(۷۸)	عدم عضویت ده ساله در بورس.
(۶۸)	عدم ارائه اطلاعات مالی کافی.
(۸۳)	تغییر سال مالی.
(۷۹)	فعالیت در حوزه‌های بانک و موسسات اعتباری، واسطه‌گری، بیمه و هلدینگ.
۱۱۰	کل شرکت‌های مورد بررسی، پس از انجام نمونه‌گیری به روش غربالگری:

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول زیر نشان داده شده است.

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در دوره مورد بررسی

مشاهدات	انحراف معیار	کمترین	بیشترین	میان	میانگین	نماد	متغیر
۱۱۰۰	۰,۰۶۶	۰,۴۵۵	۰,۹۰۷	۰,۶۳۰	۰,۶۰۶	LEV	اهرم مالی
۱۱۰۰	۳,۴۱۲	-۰,۰۹۸	۰,۴۱۳	۰,۳۴۲	۰,۲۳۳	AIQ	کیفیت گزارشگری مالی
۱۱۰۰	۰,۷۰۵	-۰,۰۵۹	۰,۶۶۴	۰,۳۳۳	۰,۲۸۶	EQ	کیفیت سود
۱۱۰۰	۴,۹۳۸	۱۰,۲۶۰	۲۳,۶۲۶	۱۵,۵۸۶	۱۵,۶۸۵	FSIZE	اندازه شرکت
۱۱۰۰	۰,۱۰۲	۱,۲۲۵	۴,۹۲۸	۲,۷۰۵	۲,۶۶۲	MTB	سودآوری
۱۱۰۰	۰,۱۹۹	۰,۴۷۳	۰,۸۱۸	۰,۶۴۵	۰,۶۵۵	TANG	نسبت دارایی‌های مشهود
۱۱۰۰	۰,۲۵۴	۰,۳۲۶	۰,۸۲۶	۰,۴۵۸	۰,۴۸۵	FA	نسبت دارایی‌های ثابت

بر اساس یافته‌های آمار توصیفی، محرز می‌گردد که میانگین اهرم مالی در بین شرکت‌های نمونه برابر ۶۱٪ است. بعبارت دیگر شرکت‌های نمونه بصورت متوسط، ۶۱٪ بدهی‌ها را از محل دارایی‌های خود تسویه نموده‌اند. همچنین میانگین سودآوری در بین شرکت‌های نمونه برابر ۲,۶۶ می‌باشد. بعبارت دیگر متوسط نسبت ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به ارزش حقوق صاحبان سهام عادی حدود ۲,۶۶ برابر است. همچنین تبیین می‌شود که شرکت‌های نمونه بصورت متوسط، حدود ۴۶٪ دارایی‌های خود را به دارایی‌های ثابت اختصاص داده‌اند.

بررسی نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه پژوهش

جهت بررسی نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش از آزمون جارک - برا استفاده شده و نتایج آزمون مذکور در جدول زیر ارائه شده است.

نتایج آزمون نرمال بودن توزیع آماری جملات خطای فرضیه‌های پژوهش

نام متغیر	نماد	آماره جارک برا	احتمال آماره جارک برا	چولگی	کشیدگی
جملات خطا	RESID	۶۶,۳۸۹	۰,۰۸۹	۰,۹۹۹	۲,۴۷۷

به لحاظ آنکه

الف: چولگی و کشیدگی متغیرهای مذکور، در بازه بهینه ۳ و ۳- قرار داشته و

ب: احتمال آماره جارک - برا، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است، می توان استناد نمود که نرمال بودن توزیع آماری متغیر مذکور تأیید می گردد.

بررسی نبود همخطی

نتایج بررسی نبود همخطی میان متغیرهای پژوهش در جدول زیر نشان داده شده است.

نتایج بررسی همخطی میان متغیرهای پژوهش

آماره‌های همخطی		متغیر	
عامل تورم واریانس (VIF)	تلرانس	نماد	نام متغیر
۲,۰۶۸	۰,۴۸۶	AIQ	کیفیت گزارشگری مالی
۲,۰۴۵	۰,۵۵۵	EQ	کیفیت سود
۲,۰۳۷	۰,۴۹۱	AIQEQ	تعامل کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت سود
۱,۴۵۷	۰,۵۵۳	FSIZE	اندازه شرکت
۲,۰۶۴	۰,۴۸۵	MTB	سودآوری
۲,۰۱۱	۰,۴۹۹	TANG	نسبت دارایی‌های مشهود
۲,۰۶۶	۰,۴۸۸	FA	نسبت دارایی‌های ثابت

با توجه به آنکه مقدار تلرانس در همه متغیرها، بیشتر از ۰/۲ بوده و مقدار عامل تورم واریانس (VIF) کمتر از ۵ قرار می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت میان متغیرهای پژوهش، همخطی وجود ندارد.

آزمون نبود واریانس ناهمسانی

در پژوهش حاضر، برای تشخیص واریانس ناهمسانی از آزمون وایت^۹ استفاده شده و نتایج در جدول زیر بیان شده است.

بررسی واریانس ناهمسانی متغیرهای پژوهش

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
وایت	تمامی فرضیه‌ها	۲,۵۰۰	(۳,۲۱۰)	۰,۰۷۰۶

نتایج به دست آمده حاکی از آن است مقدار احتمال آزمون مذکور، بیشتر از سطح خطای ۵٪ است، لذا حاکی از همسانی واریانس بوده و ملاحظه شد که مشکل ناهمسانی واریانس وجود ندارد.

آزمون چاو و هاسمن

قبل از آزمون فرضیه پژوهش، به انتخاب الگوی رگرسیونی مناسب پرداخته شده است. در مرحله نخست، با استفاده از آزمون چاو، به انتخاب الگوی داده‌های تلفیقی در برابر داده‌های تابلویی پرداخته شده که نتیجه آزمون مذکور در جدول زیر نشان داده شده است.

بررسی نتایج آزمون چاو

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
چاو	تمامی فرضیه‌ها	۵۵,۴۳۲	(۱۶۱,۶۳۷)	۰,۰۰۰۰

⁹ White Test

بر طبق داده‌های جدول فوق، مقدار احتمال آماره آزمون چاو، کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا الگوی مناسب برای فرضیه پژوهش، استفاده از روش داده‌های تابلویی می‌باشد. لذا به منظور انتخاب الگوی اثرات ثابت در برابر الگوی تصادفی، جهت انجام رگرسیون داده‌های ترکیبی، از آزمون هاسمن استفاده شده و نتیجه آزمون مذکور در جدول زیر نشان داده شده است.

بررسی نتایج آزمون هاسمن

نام آزمون	فرضیه	آماره آزمون	درجه آزادی	احتمال آماره آزمون
هاسمن	تمامی فرضیه‌ها	۵۷,۱۸۴	۱۱	۰,۰۶۱۹

مشخص است که مقدار احتمال آماره آزمون هاسمن بیشتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد. لذا استفاده از الگوی تصادفی در برابر الگوی اثرات ثابت در فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌گردد.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

مدل رگرسیونی اثرات تصادفی فرضیه‌های مذکور در جدول زیر نشان داده شده است.

مدل رگرسیونی اثرات تصادفی فرضیه‌های پژوهش

متغیرها	آماره‌ها	نماد	ضرایب رگرسیونی	مقدار آماره t	احتمال آماره t
جزء ثابت	C	-۰,۰۲۴	-۸,۳۵۴	۰,۰۰۰۰	
کیفیت گزارشگری مالی	AIQ	-۰,۰۶۳	-۱۲,۵۳۳	۰,۰۰۰۰	
کیفیت سود	EQ	-۰,۰۰۱	-۰,۵۳۳	۰,۵۹۳۶	
تعامل کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت سود	AIQEQ	-۰,۰۰۸	-۱,۷۹۰	۰,۰۷۳۸	
اندازه شرکت	FSIZE	۰,۰۰۰۶	۲,۲۱۴	۰,۰۲۷۲	
سودآوری	MTB	-۰,۰۰۲	-۰,۱۵۲	۰,۸۷۹۱	
نسبت دارایی‌های مشهود	TANG	۰,۰۰۰۳	۰,۱۱۲	۰,۹۱۰۳	
نسبت دارایی‌های ثابت	FA	-۰,۱۴۵	-۵,۵۴۸	۰,۰۰۰۰	
ضریب تعیین		ضریب تعیین تعدیل شده	دوربین واتسون	آماره F	احتمال آماره F
۰,۸۰۲	۰,۷۲۵	۲,۱۲۱	۲۳,۲۶۵	۰,۰۰۰۰	

بر اساس نتایج حاصل از جدول فوق، محرز می‌گردد که:

- * کیفیت گزارشگری مالی بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد. (ضریب رگرسیونی: $-۰,۰۶۳$ و احتمال آماره t: $۰,۰۰۰۰$). لذا فرضیه اول پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید می‌گردد.
- * کیفیت سود بر اهرم مالی تأثیر معناداری ندارد. (ضریب رگرسیونی: $-۰,۰۰۱$ و احتمال آماره t: $۰,۵۹۳۶$). لذا فرضیه دوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌گردد.
- * کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی؛ تأثیر معناداری ندارد. (ضریب رگرسیونی: $-۰,۰۰۸$ و احتمال آماره t: $۰,۰۷۳۸$). لذا فرضیه سوم پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ رد می‌گردد.
- * بر اساس ضریب تعیین تعدیل شده مدل، حدود ۷۳٪ تغییرات متغیر وابسته، توسط تغییرات متغیرهای توضیحی که در مدل مذکور پیش‌بینی شده بود، قابل توضیح است.
- * برای بررسی خود همبستگی میان متغیرهای پژوهش از آزمون دوربین - واتسون استفاده شده است که چون مقدار آن (۲,۱۲۱) در بازه بهینه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد، بیان‌کننده این مطلب است که همبستگی بین

واریانس جملات خطا دارای تأثیر گذاری جدی نبوده؛ دارای استقلال بوده و فرض وجود خودهمبستگی میان متغیرها، رد می‌گردد.

* در نهایت به منظور بررسی معنادار بودن مدل، از آزمون F استفاده شد و چون احتمال آماره آزمون مذکور (۰,۰۰۰۰) کمتر از سطح خطای ۵٪ می‌باشد، معنادار بودن رگرسیونی برازش شده تأیید می‌گردد؛ عبارت دیگر؛ کلیت رگرسیون بصورت خطی، قابل اعتماد است.

بحث و نتیجه‌گیری حاصل از آزمون فرضیه اول

فرضیه اول پژوهش حاضر، بدنبال برای پاسخی برای این سؤال بود که آیا در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، کیفیت گزارشگری مالی بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد؟ به منظور آزمون فرضیه مذکور، با توجه به نتایج آزمون‌های چاو و هاسمن، از مدل رگرسیونی اثرات تصادفی استفاده شد که نتایج آن به اختصار بشرح زیر تبیین می‌گردد:

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول پژوهش، بیانگر این مطلب بود که کیفیت گزارشگری مالی بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد. این تأثیر، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده (۰,۷۳) نسبتاً قوی، و با توجه به احتمال آماره t (۰,۰۰۰۰) معنادار می‌باشد. لذا فرضیه اول پژوهش تأیید گردید که یافته‌های حاضر، در انطباق با یافته‌های چانگ و همکاران (۲۰۱۹) می‌باشد.

بر اساس یافته‌های این فرضیه میتوان بیان داشت استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی شرکت‌ها، برای تصمیم‌گیری در زمینه خرید، فروش، ارزیابی عملکرد مدیران و دیگر تصمیم‌های اقتصادی مهم، به اطلاعات مالی باکیفیت نیاز دارند. به‌طور کلی، سرمایه‌گذاران زمانی در یک واحد اقتصادی سرمایه‌گذاری می‌کنند که نخست درباره آن اطلاعات کافی داشته باشند و دوم، به این اطلاعات اطمینان کنند. از طرفی با توجه به اینکه صورت‌های مالی، اطلاعات با ارزشی را برای گروه‌های برون‌سازمانی فراهم می‌کند، اتکای شدید بر ارقام حسابداری و به‌ویژه سود، انگیزه‌های قدرتمندی را برای مدیران فراهم می‌کند تا به نفع خودشان اقدام به دست‌کاری سود کنند. این امر موجب می‌شود، استفاده‌کنندگان به اطلاعات غلطی دست یابند و بر اساس آن تصمیم‌های نادرستی اتخاذ کنند. از سوی دیگر یکی از اطلاعاتی که سرمایه‌گذاران هنگام تصمیم‌گیری در خصوص خرید و فروش سرمایه‌گذاری به آن توجه می‌کنند میزان کیفیت سود به‌وسیله شرکت است. یکی از مهم‌ترین و محوری‌ترین ارقام حسابداری، سود حسابداری است که مبنای بسیاری از الگوهای تصمیم‌گیری به شمار می‌رود. سود حسابداری تا حدی تأثیرگذار است که در محور هرگونه بحث و اظهارنظر حسابداری مشاهده می‌شود. ولی باید به این نکته توجه شود که سود به عنوان مهم‌ترین منبع اطلاعاتی، ممکن است منعکس‌کننده عملکرد واقعی شرکت‌ها و مدیریت آنان نباشد؛ زیرا به دلیل قابلیت انعطاف ذاتی استانداردهای حسابداری، تفسیر و به‌کارگیری روش‌های حسابداری در بسیاری از موارد، تابع قضاوت و اعمال نظر مدیران می‌شود؛ از این‌رو باید علاوه بر کمیت سود به کیفیت سود نیز توجه شود.

بحث و نتیجه‌گیری حاصل از آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم پژوهش حاضر، بدنبال برای پاسخی برای این سؤال بود که آیا در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، کیفیت سود بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد؟ به منظور آزمون فرضیه مذکور، با توجه به نتایج آزمون‌های چاو و هاسمن، از مدل رگرسیونی اثرات تصادفی استفاده شد که نتایج آن به اختصار بشرح زیر تبیین می‌گردد:

نتایج حاصل از آزمون فرضیه دوم پژوهش، بیانگر این مطلب بود که کیفیت سود بر اهرم مالی تأثیر منفی و معناداری دارد. این تأثیر، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده (۰,۷۳) نسبتاً قوی، و با توجه به احتمال آماره t

(۰,۵۹۳۶)، معنادار نمی‌باشد. لذا فرضیه دوم پژوهش رد گردید که یافته‌های حاضر، در انطباق با یافته‌های چانگ و همکاران (۲۰۱۹) می‌باشد.

بر اساس یافته‌های این فرضیه میتوان بیان داشت کیفیت سود یکی از واژگان حسابداری بوده که هیچ‌گونه اتفاق نظری در خصوص تعریف آن وجود ندارد. کیفیت سود را به‌عنوان نزدیکی سود گزارش‌شده حسابداری به سود اقتصادی تعریف می‌کنند. یکی از روش‌هایی که مدیران شرکت‌های درمانده مالی و ورشکسته ممکن است برای مخفی کردن عملکرد ضعیف خود به‌قصد کسب فرصت و به تأخیر انداختن ورشکستگی از آن استفاده کنند، دست‌کاری افزایشی سود حسابداری است. این کار قابلیت اتکای سود حسابداری را کاهش می‌دهد و در نتیجه موجب کاهش کیفیت سود می‌شود. همان‌طور که می‌دانیم استانداردهای حسابداری حداقل‌هایی را جهت افشای اطلاعات شرکت مقرر نموده است. علاوه بر آن بورس اوراق بهادار نیز با هدف حمایت از سرمایه‌گذاران و شفافیت بازار، شرکت‌ها را به افشای اطلاعات بیشتری نسبت به آنچه در استانداردهای حسابداری مقرر نموده است. از آنجا که سهم عمده‌ای از مبادلات اوراق بهادار، به خرید و فروش سهام شرکت‌ها اختصاص دارد و تحت تأثیر ارقام و اطلاعات حسابداری است، توجه سرمایه‌گذاران و سایرین به کیفیت گزارشگری مالی، امری ضروری است. هم‌چنین، گزارشگری مالی باید اطلاعات مربوط و قابل‌اتکا را در اختیار استفاده‌کنندگان قرار دهد تا در مدل‌های تصمیم‌گیری آن‌ها مورد استفاده واقع شود. حال این سوال مطرح می‌شود که آیا گزارشگری مالی موجود، اطلاعات موردنیاز و باکیفیت بالا را برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان فراهم می‌آورد یا خیر؟ بنابراین ازجمله دغدغه‌های اصلی نهادهای تدوین‌کننده قوانین و مدیریت مسئله کیفیت اطلاعات ارائه‌شده از طرف شرکت به سهام‌داران و بستانکاران و سایرین است.

بحث و نتیجه‌گیری حاصل از آزمون فرضیه سوم

فرضیه سوم پژوهش حاضر، بدنبال برای پاسخی برای این سؤال بود که آیا در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران، کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی؛ تأثیر معناداری دارد؟ به منظور آزمون فرضیه مذکور، با توجه به نتایج آزمون‌های چاو و هاسمن، از مدل رگرسیونی اثرات تصادفی استفاده شد که نتایج آن به اختصار بشرح زیر تبیین می‌گردد:

نتایج حاصل از آزمون فرضیه سوم پژوهش، بیانگر این مطلب بود که کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی؛ تأثیر معناداری ندارد. این تأثیر، با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده (۰,۷۳) نسبتاً قوی، و با توجه به احتمال آماره t (۰,۰۷۳۸)، معنادار نمی‌باشد. لذا فرضیه سوم پژوهش رد گردید که یافته‌های حاضر، در انطباق با یافته‌های چانگ و همکاران (۲۰۱۹) می‌باشد.

بر اساس یافته‌های این فرضیه میتوان بیان داشت معمولاً هر چه کیفیت و دقت افشای اطلاعات بیشتر باشد، تصمیم‌گیری و پیش‌بینی‌ها، بهتر انجام می‌گیرد. علاوه بر این، کیفیت با افشای اطلاعات و عدم تقارن اطلاعاتی موجب هماهنگی بیشتر بین مدیران و سرمایه‌گذاران می‌شود. هرچه عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سرمایه‌گذاران بیشتر باشد، سرمایه‌گذاران انتظار بازده بیشتری از سرمایه‌گذاری دارند. موارد افشا به‌عنوان نتیجه نهایی فرایند حسابداری و اصلی‌ترین منبع اطلاعاتی که تا این اندازه مورد توجه و تأکید استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری است، ممکن است تحت تأثیر رویه‌های حسابداری، انتخابی مدیریت اندازه‌گیری شود. انتخاب رویه‌های حسابداری و افشای اطلاعات به مدیریت این فرصت را می‌دهد تا در مورد زمان شناخت و اندازه‌گیری هزینه‌ها و درآمدها و میزان کیفیت سود تصمیم‌گیری کند. کیفیت سود را می‌توان به عنوان یک معیار برای انتخاب یک سرمایه‌گذاری در نظر داشت. برای اینکه به بهترین نتیجه مطلوب دست‌یابی باید بهترین گزینه انتخاب شود. عواملی که باعث انتخاب این گزینه می‌شود به عملکرد مجموعه بستگی دارد تا سرمایه‌گذار را ترغیب به این سرمایه‌گذاری نماید. کیفیت اطلاعات؛ مایه حیات بازارهای سرمایه است، سرمایه‌گذاران ریسک آوردن سرمایه‌های

به زحمت به دست آمده خود را به این بازارها پذیرفته و به اطلاعاتی که از طرف شرکتها منتشر می‌شود، تکیه می‌کنند.

پیشنهادات

پیشنهادات مبتنی بر یافته‌های فرضیه اول

بر اساس نتایج حاصله:

* به مدیران واحدهای تجاری پیشنهاد می‌گردد از طریق بهبود کیفیت گزارشگری مالی، تمهیدات لازم برای کاهش اهرم مالی را فراهم آورند.

* به سرمایه‌گذاران و فعالان بازار بورس پیشنهاد می‌گردد که ضمن رتبه‌بندی شرکت‌های هدف بر اساس میزان اهرم مالی؛ در شرکت‌هایی اقدام به فعالیت‌های مالی و سرمایه‌گذاری نمایند که واحد مذکور، در سطح پایینی از نظر اهرم مالی قرار داشته باشد؛ زیرا در اینگونه واحدها؛ کیفیت گزارشگری مالی در سطح بالایی خواهد بود و به تبع این امر؛ انجام فعالیت‌های سرمایه‌گذاری موفق و کارآمد؛ محتمل‌تر خواهد بود.

* به مراجع استانداردگذاری پیشنهاد می‌گردد استانداردهای مشخص، مدون و لازم الاجرای را برای سنجش اهرم مالی و ساختار سرمایه را تدوین نمایند.

پیشنهادات مبتنی بر یافته‌های فرضیه دوم

بر اساس نتایج حاصله:

* به مدیران واحدهای تجاری پیشنهاد می‌گردد از طریق بهبود کیفیت سود، تمهیدات لازم برای کاهش اهرم مالی را فراهم آورند.

* به سرمایه‌گذاران و فعالان بازار بورس پیشنهاد می‌گردد که ضمن رتبه‌بندی شرکت‌های هدف بر اساس میزان اهرم مالی؛ در شرکت‌هایی اقدام به فعالیت‌های مالی و سرمایه‌گذاری نمایند که واحد مذکور، در سطح پایینی از نظر اهرم مالی قرار داشته باشد؛ زیرا در اینگونه واحدها؛ کیفیت سود در سطح بالایی خواهد بود و به تبع این امر؛ انجام فعالیت‌های سرمایه‌گذاری موفق و کارآمد؛ محتمل‌تر خواهد بود.

* به مراجع استانداردگذاری پیشنهاد می‌گردد استانداردهای مشخص، مدون و لازم الاجرای را برای سنجش کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت سود را تدوین نمایند.

پیشنهادات برای پژوهش‌های آتی

در جهت آشکار شدن ابعاد مختلف اهمیت پژوهش حاضر برای پژوهشگران در جهت پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌گردد.

- بررسی تاثیر کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی در دوره حیات شرکتها.
- بررسی تاثیر کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی در شرکتهای فرابورسی.
- بررسی تاثیر کیفیت سود بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و اهرم مالی در شرکتهای با مالکیت خانوادگی.

محدودیت‌های پژوهش

پژوهش حاضر نیز از این مقوله مستثنی نبوده و دارای محدودیت‌هایی بشرح زیر بود:

✓ وجود معیارهای مختلف برای سنجش اهرم مالی، کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت سود.

منابع و مأخذ

- احمدی لیوانی، جابر.(۱۳۹۹). بررسی رابطه خوانایی گزارشگری مالی و هزینه سرمایه: نقش تعدیلی کیفیت سود. پارسای داخل کشور کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی گلستان، دانشکده علوم انسانی.
- بزی، فرزانه.(۱۳۹۷). بررسی تاثیر بیش اطمینانی مدیریت بر کیفیت سود و گزارشگری مالی. پیشنهاد کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی هاتف، دانشکده علوم انسانی.
- روانشاد، محمودرضا.(۱۳۹۳). بررسی تأثیر افزایش اهرم مالی بر چرخه عمر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه - دانشکده علوم انسانی.
- ملک‌آرا، علیرضا.(۱۳۹۸). بررسی رابطه خوانایی گزارشگری مالی بر هزینه سرمایه با نقش تعدیلگر کیفیت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پارسای داخل کشور کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی قدیر - لنگرود، گروه حسابداری.
- موسوی عدل، سیدفرشاد.(۱۴۰۰). بررسی رابطه گزارشگری مالی تلفیقی با کیفیت سود با نقش تعدیل‌گری هزینه‌های نمایندگی. پارسای داخل کشور کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی سراج.
- نوروزی، علی اصغر.(۱۳۹۹). بررسی تاثیر کیفیت افشا و کیفیت گزارشگری مالی بر کیفیت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پارسای داخل کشور کارشناسی ارشد، دانشگاه شمال، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی.
- Chang, Ya-Kai, Chen, Yu-Lun, Chou, Robin K., Huang, Tai-Hsin.(2014). Corporate Governance, Product Market Competition and Dynamic Capital. *International Review of Economics and Finance*
- Dechow, P., and I. Dichev.(2002).The quality of accruals and earnings: The role of accrual estimation errors. *The Accounting Review* 77 (4): 35–59.
- Francis, J, LaFond, R, Olsson, P, Schipper, K.(2005).The market pricing of accruals quality. *Journal of Accounting and Economics*, 39: 295-327.
- Huang, W., Goodell, J.W., Zhang, H.(2019). Pre-merger management in developing markets: the role of earnings glamor. *Int. Rev. Financ. Anal.* 65 (1), 101375.
- Jones, S.(1991).The Impact of Free Cash Flow, Financial Leverage and Accounting Regulation on Earnings Management in Australia's. *Old and New Economics, Managerial Finance*. Vol.27. No.12 .pp. 19-38
- McNichols, M.F., 2020. Discussion of the quality of accruals and earnings: the role of accrual estimation errors. *Account. Rev.* 77 (s-1), 61–69.
- Sony, B., Bhaduri, S.(2021).Information asymmetry and financing choice between debt, equity and dual issues by Indian firms. *Int. Rev. Econ. Financ.* 72, 90–101.
- Tran, Ly Thi Hai.(2022). Reporting quality and financial leverage: Are qualitative characteristics or earnings quality more important? Evidence from an emerging bank-based economy. *Research in International Business and Finance* 60 (2022) 101-578